

צובה – "ההר היפה"

עונה מומלצת: כל השנה

התאמה: כל המשפחה

קושי מסלול: קל מאוד

אורך מסלול: כקילומטר

משך מסלול: שעתיים בניחותא

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9, "מבואות ירושלים"

(מפה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2006)

הגעה מהמרכז: נוסעים על כביש ירושלים-תל-אביב (מס' 1) מזרחה עד מחלף הראל. במחלף פונים ימינה, לכיוון מעוז ציון. חוצים את הישוב וחולפים על פני המחצבה. כעבור שני קילומטרים לערך מגיעים לכיכר וממשיכים בה ישר (כביש מס' 395), לכיוון צובה. נכנסים לקיבוץ צובה ונוסעים ישר לעבר הגבעה ממול. אז כבר אפשר לראות את שרידי הישוב הקדום. עולים בכביש הצר המקיף את הגבעה מימין (דרום) עד שמבחינים בשילוט צנוע המורה ימינה, לעבר האלון.

• **מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים**

• **אזהרה:** במהלך הטיול בצובה יש להיזהר מבורות פתוחים, להימנע מטיפוס על קירות וגגות בשל סכנת מפולת. בשנים האחרונות אירעו כאן כמה אסונות! כששער הקיבוץ נעול, ניתן להיכנס לאתר דרך "קיפצובה" – פארק שעשועים השייך לקיבוץ.

בלמונט, "ההר היפה", כך כינו הצלבנים את המקום. כשמבקרים בו אין ברירה אלא להסכים איתם. למרות שהלב (ולא בהכרח הרגליים), מושך במעלה ההר, את הטיול מתחילים דווקא למרגלות הגבעה – הולכים בעקבות השילוט המכוון לאלון. השביל מתפתל בין גדרות מטעי הקיבוץ ומוביל אל רחבה שבה צומח עץ אלון עצום, בשטח שסביבו גדלים קוצים - עדות לכך שהוא מנוקש מידי שנה. במקום היה בית הקברות של הכפר צובה. תושבי המקום, החיים עד היום בכפר הסמוך עין ראפא, הקפידו עד לאחרונה להגיע מידי אביב ולטפל במקום. אולי לא שמים לכך מיד לב, אבל האטרקציה האמיתית כאן איננה האלון, אלא עץ זית מרהיב הנחבא אל הכלים. מעטים הם עצי הזית שהגזע שלהם כל כך מרשים. מומלץ בחום להציץ אל תוכו החלול של הגזע.

מהעצים הקדומים שבים אל הכביש באותה דרך, חוצים אותו ומטפסים אל מרומי הגבעה (סימון שבילים כחול). המקום טובל בירק – עדות לבוסתנים שטופחו כאן עד שנת 1948. בין העצים שפע שקדים, מעט חרובים, גפנים, אוג הבורסקאים וצבר. לבתי הכפר קירות אבן עבים במיוחד שנועדו לשאת את משקל הכיפה שבתקרה וכן לבודד מפני חום וקור. לכולם כמעט חלונות קטנים – לצורכי הגנה מקור ומפאת הרצון לשמור על צנעת האישה. בין האבנים שמהם בנויים המבנים בכפר קשה שלא להבחין באבנים גדולות ומסותתות בקפידה. אבנים אלו קדומות לבניה הערבית המאוחרת ומקורן במצודה הצלבנית שנבנתה בראש הגבעה. המצודה הוקפה בחפיר ובחלקלקה, קיר

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

משופע שביטל שטחים מתים והקל על היכולת לפגוע בכל הקרב לחומות (נוכל להבחין בה בכמה מקומות, אף שישנם כמה בתים ערביים הנשענים עליה). מערכת של שערים מבוצרים (אחד מהם השתמר במלואו) הובילו אליה. בראש הגבעה נמצאת רחבה גדולה מוקפת בתים. זאת הייתה הכיכר המרכזית של הכפר. בסמוך אליה נמצא בית המוכתאר (הבית עם המדרגות חיצוניות, שניכר בפארו היחסי והיחיד שהיה בעבר תלת-קומתי) והמסגד (ממנו נותרו רק שרידי קירות). בסלע האם, עליו בנויה החצר ישנם בורות חפורים מהתקופה הביזאנטית והצלבנית. על אחת האבנים במרומי הפינה הדרום-מזרחית של הרחבה חקק לו צלבן עלום סוס קטן – חפשו אותו.

ההגעה לראש הגבעה מאפשרת תצפית רחבה על כל האזור. במזרח, נראים קו פרשת המים של הרי יהודה ואת העיר ירושלים; בדרום, הישובים אורה, עמינדב, אבן ספיר ובאופק את צפון גוש עציון; בצפון, נשקף חלקה המערבי של מבשרת ציון, נבי סמואל הכפרים בידו ובית צוריף, מעוז ציון ומעליו הר הקסטל, הר אדר, מעלה החמישה, קריית ענבים, אבו עיוש ועוד. שבילים רבים מקיפים את הגבעה ומאפשרים הצצה אל המבנים הנטושים. בתור אחד הכפרים היחידים שלא נהרסו במסגרת מבצע "מלכי עמלק" מאפשר המקום ללמוד רבות על אורח החיים המסורתי של יושבי ההרים מלפנים.

עודכן בתאריך 5.7.2011

כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון